

KÜLÖNFÉLÉK.

Br. Orbán Balázs meghalt. E szomorú hirt kellett hallani f. évi ápril 19-én. Egyike a legtisztább és legnemesebb jellemeknek költözött el közülünk. Nem szólunk a kiváló hazafi és író érdemeiről, melyeket tehetségével és kitartó munkásságával szerzett, de letesszük az elismerés koszoruját mi is annak a sirjára, ki monumentális munkájában „A Székelyföld“-ben nemcsak a nemzeti, hanem az egyháztörténelemnek is annyi drága kincset hagyott; tisztelettel adózunk ama férfiú emlékének, ki nemcsak politikai elveinek adott bátran és szabadon kifejezést, hanem vallásos meggyőződését is nyíltan és ténynyel bizonyította meg. Ma napság a vallás s egyház sokak előtt legfennebb, mint eszközök jönnek tekintetbe, a mennyiben az ő céljaiknak szolgálnak. Előtte a vallás szent volt. És ha politikai tekintetben nem vezették melléktekintetek, nem annál kevésbé a vallásiban. S mikor úgy találta, hogy meggyőződésével maradhat tovább annak az egyháznak tagja, amelyben született, közénk lépik. Nem nézi azt, hogy egy nagy befolyásos egyházat hagy oda és egy kicsiny külső előnyöket nem ígérő egyházhoz csatlakozik. Követi meggyőződését. Az ily jellem tiszteletreméltó. Ő minden érdek nélkül jött hozzánk; s ily tagokat bármely egyház büszkén fogad kebelébe. Meghajlunk nagysága előtt és honfiai erényeivel együtt fogjuk megőrizni azt az erényét is, mely vallási történelméből fényesen ragyog vissza.

Tanügyi törekvések. A közoktatásügyi kormány élénk és mélyreható kezdeményezésekkel foglalkozik a tanügy terén. Az egységes középiskola eszméje még nincs ugyan határozottan körvonalozva, de mind jobban-jobban lép előtérbe, s hogy csakugyan napikérdéssé váljék, az attól függ: mi eredménye lesz a nemsokára tárgyalás alá jövő görögnyelvi törvényjavaslatnak. Ha a miniszter törekvése — e tantárgy kötelező tanulásának már a jövő tanéven kezdve leendő megszüntetése iránt — sikerülni fog, mit némelyek ugyan keményen elleneznek, akkor miután a latinnyelv a reáliskolákba fel van véve, s miután a reáléának a gymnasiumban mind tágabb tért követel az élet: csakugyan nem lesz értelme a kétféle középtanodának (bifurcatio). A nélkül, hogy e rendkívül fontos kérdést most, csak úgy felületesen, tárgyalni akarnók, egy-

szerűen constatáljuk, hogy tanügyi politikánk ez irány felé vezetettik.

A népoktatás terén szintén nevezetes alkotások előestéjén állunk. A néptanítók nyugdíj-intézetének revisiója ez év folytán valószínűleg tényre válik, minek czélja a tanítók által hordozott terhek könnyítése és a teljes szolgálati idő lejobb szállítása. A felekezeti tanítók fizetés minimumának 300 frtban leendő megállapítására szintén folynak az előkészületek a miniszterium kebelében. Állami anyagi hozzájárulás nélkül azonban e cél elérhető nem lesz, a miért cserébe az egyházi autonomiának kellend áldozatot hoznia. Az észlelt jelek szerint ez a közoktatásügyi miniszter álláspontja. Kérdés, hogy az egyházi féltékenységen e hazafias, humánus és kulturális törekvés nem fog-e hajótörést szenvedni? Vajha ne szenvedne!

A kisdédóvási törvényjavaslat már készen van s ma holnap az országgyűlés asztalára kerül. Ez intézetnek három fokozata tervezetik: nyári menedékház és kisdédóvó (gyermekkert). Utóbbinak szervezésére csak a törvényhatósági joggal bíró városok, meg 20,000 forinton felüli állami egyenes adót fizető községek fognak köteleztetni. A költségek hordozása a községek terhére esik. Egyébiránt ilyen intézeteket kivülök állithat az állam és egyház, sőt még társulatok és magánosok is. Az óvóképzés valószínűleg a képezdéssel fog kapcsolatba hozatni, még pedig úgy, hogy ilyen oklevelet a néptanítók (tanítónők) is nyerjenek, a mi annyival szükségesebb, mert a nyári menedékházak minden bizonynyal a népiskolákban fognak szerveztetni. A tankötelezettség az óvókorbeliekre is kiterjesztetik. E törvény létrejöttével ismét egy nevezetes lépést tesz előre a magyar nemzet a civilizáció és humanitás terén. a—cz.

Baló Sándor a kolozsvári ref. egyház egyik papja ápril hó 11-én rövid betegség után, 53 éves korában meghalt. Egyike volt a ref. egyház legképzettebb lelkészeinek. Az orthodoxia hív és igaz képviselőjét vesztette benne, mert ő teljes meggyőződéssel, szívvvel, lélekkel orthodox volt. Ily álláspontról számos cikket irt a „Protestans Közöny“-be, melyekben azonban mindig megtudta tartani a mérséklet határait.

Egy új olasz reformator. Campello gróf, ki 1881-ig a római egyházban kanonoki méltóságot viselt, beadta 13. Leo pápának a lemondását, s jelenleg Olaszhon különböző részében rendkívüli népes gyülekezetekben ellenállhatatlan meggyőződéséről heves szónoklatokat tart. A gróf nem tartja magát protestansnak, hanem csak katolikus reformatornak. Vallomása szerint a Vaticanban nem látott egyebet képmutatásnál és erkölcsi szolgaságnál; és ezeket tovább nem

türhette el. Ő az egyházban a pápai intézmény nélkül hiszen, s azt óhajtja, hogy a katolikusok az egyháznak e formáját vessék ki szívékből és öntudatukból, s e helyett közeledjenek merészen és közvetlenül Jézus Krisztushoz. Azt kívánja, hogy a pápa száműzessék a szívekből, otthonjukból, s ha alkalom adatik Olaszzhonból is. Ezeren meg ezeren tolongnak szónoklatai meghallgatására. A helyi sajtó is támogatja, de különösen az ifjabb olasz nemzedék vette lelkes pártolásába s kitüntetésbe a bátor reformátort.

Bismarckot Schleiermacher confirmálta volt Berlinben. Schleiermacher eleinte a Morvaatyafiak felekezetéhez tartozott és az ifjúkori vallásos benyomások hatása alól, melyet e vallásfelekezetnél kapott, sohasem tudott megszabadulni. Talán a Schleiermacher befolyásának tulajdonítható részben, hogy Bismarck mindig vonzódott a Morvaatyafiak irodalmához. Busch beszéli, hogy a sedani csata után, kora reggel, a cancellár elhagyván a szobáját, egy kíváncsi szomszéd, mialatt a szolga takarított, bement s két Morvafelekezeti imádságos könyvet látott az asztalon. A szolga azt mondta, hogy a cancellár mindig azokból szokott olvasni lefekvése előtt.

Gyászhirek. Sándor Lajos, homoródalmási unitárius lelkész ápril 20-án költözött el az élők sorából. Negyedszázadig buzgón hirdeté az Isten igéjét; elhunytá övéire és eyyházára is elszomorít! Nyugodjék békével. — Kálmán Dezső, a „Prot. Pap“ egyik szerkesztője elvesztette édes anyját, özv. Kálmán Dánielnét.

Helyreigazítás. Mult füzetünkben a 64. lapon közölt árkosi adakozásban az 5-ik sorban a lobogó értéke 2 forintra van téve. E helyett 20 frt veendő.

Meghívó. Éppen most vesszük a meghívót a „Magyarországi Prot. Egylet“ június 15-én d. e. 11 órakor Budapesten a ref. theol. akadémia nagy termében tartandó közgyűlésére — aláírva Szász Károly h. elnök és Kovács Albert titkár által. A közgyűlés tárgya: a egylet felosztása lesz, mit ezennel tudomásul hozunk.

A Szerkesztőség postája.

A polgárdii tudósítás s N. R. cikkei, valamint több adakozás helyszüke miatt jövőre maradt.

ARANYKÖNYV.

A BUDAPESTI UNITÁRIUS RENDES LELKÉSZI ÁLLÁSRA ÉS ÁLLANDÓ IMAHÁZRA TETT KEGYES ADOMÁNYOK.

XXXIX. Közlemény.

Bedő Albert gyűjtése (a már közölt 600 frt után) a 20. sz. gyűjtő-könyvecskén: Gelsei Gutmann Friderike 10 frt, Rudini Pollák Ottilia 5 frt, Gelsei Gutmann Izidor 5 frt, Gelsei Gutmann Vilmos 5 frt, összesen 25 frt. — A 25. sz. gyűjtőkönyvecskén: Bothó Imre urad. főerdőmester 20 frt, Krascsenics Imre káptalani erdőmester 5 frt. Bezerédy Pál 5 frt, összesen 30 frt. — A 28. sz. gyűjtőkönyvecskén: Matlekovics Sándor 10 frt.

Hajós János gyűjtése a 3. sz. gyűjtőkönyvecskén: Mosferdt János 1 frt, Gidófalvy István 1 frt, Csongrády Kálmán 1 frt, Burchhart Róbert 1 frt, Borovszky László 1 frt, Losonczy Lajos 50 kr, Tézly Ferencz 2 frt, Halasi Gyula 2 frt, Odor Rezső 1 frt, Bory Kálmán 1 frt, Tompa Imre 50 kr, Burchárt Irma 50 kr, Krizsik Sándor 1 frt, Péterfi Domokos 1 frt, Drevenyák Ferencz 1 frt, Poruczin Samu 1 frt, P. E. 1 frt, Trifunác Pál 1 frt, Harsányi József 2 frt, Bonda Mózés 1 frt 70 kr, Heller Alajos 30 kr, Loy Frigyes 50 kr, Takács Lajos 20 frt, Deák Farkas 2 frt, Nagy Gábor 2 frt, Szilágyi Sándor ügyvéd 10 frt, Jäger József gyógyszerész 1 frt. Összesen: 58 frt.

Derzsi Károly gyűjtése (a már közölt 55 frt után), a 167. sz. gyűjtőkönyvecskén: N. N. 5 frt, Székely Gyula angol tandíjban 10 frt, Valaki 50 kr, Dtto 50 kr, Grádl A. 50 kr, Cz. H. D. 50 kr, Szúkup Ferencz 3 frt, Dick, Miksa 1 frt, Dr. Szvetenay Miklósné 10 frt, Egy unitárius 1 frt, G. M. 2 frt, Petersach Gyula 1 frt, Dósa Ferencz 8 frt, D. K. 2 frt, összesen 45 frt. — A 183. sz. gyűjtőkönyvecskén: Drucker József ügyvéd 4 frt, Lachstädter Vilmos 5 frt, Pataky Kálmán 5 frt, Ludvig Katalin 2 frt, Dr. Horváth János alügyész 11 frt, Kövendi Dénes 2 frt, Berymann Gusztáv 1 frt, Kubics Róza 4 frt, Sziméi József 10 frt, Névtelen 2 frt, Kesik Herold 10 frt, Grohmann Ernő 5 frt, Gajári Béla 10 frt. Összesen: 71 frt.

Ürmösi Miklós gyűjtése a 33. sz. gyűjtőkönyvecskén: Roller 2 frt, Ürmösi Lajos 5 frt, Dr. Ürmösi Gyula 5 frt, Ürmösi Jenő 5 frt, Goll János 20 kr, Simonyi Jenő, Németh József, Kont Gyula, Hlovancsek J., Névtelen, Dtto 20—20 kr, Ujházy F., Patrubány L. 10—10 kr, Czétényi 40 kr. Összesen 19 forint.

Barabási Sándor gyűjtése az 56. sz. gyűjtőkönyvecskén: Barabási Sándor és neje Sebest Mária 2 frt 40 kr, Szabó Sándor 50 kr, N. N. 10 kr Összesen: 3 frt.

Biliczky Aladár gyűjtése az 57. sz. gy.-könyvecskén: Biliczky Aladár és neje 7 frt, Kovács F., Bezzeg I. 10—10 kr, Engel Anasztázia 20 kr, Hevér Ignáczné 1 frt, Székely Gábor 1 frt, Pertits Simon 50 kr, Heidecker Zs. 10 kr. Összesen: 10 frt.

Kozma Gyula gyűjtése (a már közölt 23 frt 50 kr után) a 76. sz. gy.-könyvecskén: Kozma Jenő 4 frt 50 kr. Elekes József 5 frt. Összesen: 9 forint 50 kr.